platforma.reform@gmail.com | facebook.com/platforma.reform

Заява експертів ініціативи Реанімаційний Пакет Реформ

Урядова Концепція реформування податкової системи – чого слід очікувати бізнесу?

На засіданні Кабінету Міністрів України 6 серпня 2014 року була презентована Концепція реформування податкової системи (далі – Концепція), основними напрямками якої є скорочення кількості податків і зборів, реформування податку на прибуток, аграрного сектору, зарплатних податків (ПДФО та ЄСВ), зміни в адмініструванні податків, фінансова децентралізація та створення служби фінансових розслідувань.

При цьому Концепція не визначає основну мету, яка повинна бути досягнута від її впровадження, внаслідок чого є незрозумілими кінцеві результати, які планує отримати Уряд у разі реалізації запропонованих реформ, та конкретні строки, протягом яких будуть отримані такі результати.

Враховуючи дуже складну політичну, фінансово-економічну ситуацію в Україні, бізнес переживає найтяжчі часи, яким притаманні такі негативні явища, як збитковість діяльності, скорочення обсягів виробництва, втрата ринків збуту, скорочення штатів та фондів оплати праці, переведення підприємств на неповний робочий тиждень.

Виходячи з цього, Концепція повинна містити положення, які направлені на зниження податкового навантаження, особливо для малого бізнесу, в тому числі навантаження на фонд оплати праці, а також, на максимальне залучення інвестицій та зупинення відтоку капіталів з України (що взагалі є першочерговим завданням).

Вочевидь, Концепція реформування податкової системи не є «Кодексом економічного зростання», враховуючи абсолютну відсутність положень, направлених на стимулювання розвитку інвестиційної діяльності, сприяння розвитку малого та середнього бізнесу, а також пріоритетним галузям економіки, які потребують негайному визначенню з боку держави та розробки відповідних державних програм.

Майже єдиним позитивом в Концепції є те, що пропонується незначне зниження ставки єдиного соціального внеску, яке частково нівелюється запровадженням ставок податку на доходи фізичних осіб. Також, пропонується ідея максимального наближення податкового обліку до бухгалтерського, яка підтримується бізнесом, але за умови якісної реалізації цієї ідеї, яка апріорі є дуже складною.

Недоліки Концепції:

1. Скорочення кількості податків і зборів

Пропонується скорочення податків і зборів з 22 до 9. Скасовуються 6 зборів, 3 з яких є місцевими зборами. Ще 13 видів податків і зборів об'єднуються в 5 видів податків, тобто реального скорочення не відбувається.

Незрозумілим є порядок трансформації 13 податків і зборів – якщо зміниться лише назва податків при збереженні ставок та порядку оподаткування, то система оподаткування не зазнає конструктивних змін. Наприклад, чи буде відмінена будь-яка плата за першу реєстрацію транспортного засобу. Якщо ні – то пропозиція Уряду проста зміна назв податків (зборів) без фактичного скорочення їх кількості. Таким чином, однозначні висновки по пропозиції зробити не можливо.

Також, скасування збору на розвиток виноградарства, садівництва та хмелярства потягне за собою скасування відповідної державної програми розвитку сільського господарства у цій сфері, зокрема, буде зупинена компенсація державою витрат суб'єктам господарювання, понесених ними у сфері садівництва.

2. Реформування податку на прибуток

Пропонується запровадити єдиний облік з податку на прибуток виходячи з показників фінансової звітності. Кількість податкових різниць скасовується з 49 до 3 (амортизації, резервів та фінансових операцій).

Наявність податкових різниць по амортизації обумовлює подвійний облік. Тому питання спрощення обліку залежить від того, наскільки буде скасована або мінімізована ця податкова різниця.

Найголовнішим питанням залишається підтвердження фінансового результату, визначеного суб'єктом оподаткування. Враховуючи наявність в бухгалтерському обліку суб'єктивізму та суджень управлінського персоналу, втручання в систему бухгалтерського обліку контролюючих органів несе певні загрози для бізнесу. Саме тому в залежності від конкретної форми реалізації ідеї реформування податку на прибуток залежить ефективність запропонованих Урядом змін.

3. Реформування аграрного сектору

В аграрному секторі пропонується запровадити додаткові критерії (річний обсяг виручки не більше 20 млн. грн. та площа сільгоспугідь не більше 3 тис. га), перевищення яких зобов'яже сільськогосподарських товаровиробників перейти на

загальну систему оподаткування із втратою права на застосування ФСП та спец режиму з ПДВ.

Обмеження права на застосування спец режиму з ПДВ та ФСН фактично буде означати, що майже всі великі та середні сільськогосподарські товаровиробники будуть позбавлені будь-якої державної підтримки. В той же час європейський досвід свідчить про те, що сільське господарство західних країн отримує таку підтримку, що вплине на конкурентоспроможність вітчизняних товаровиробників. Крім цього, наведені у Концепції дані щодо кількості підприємств, які перейдуть на загальну систему оподаткування (9,8 % - за річним обсягом виручки, 3,4 % - за площею сільгоспугідь), не витримують навіть поверхневої критики. Так, кількість сільськогосподарських підприємств, які застосовують спец режим з ПДВ, становить понад 15 тисяч. Це в основному середні та великі підприємства. Інші підприємства (близько 30 тисяч за даними Концепції) в основному є дрібними фермерськими господарствами та в більшості випадків взагалі не є платниками ПДВ. Тому потрібен більш глибокий аналіз впливу реформ на ті підприємства з 15 тисяч, які втратять право на застосування спец режиму з ПДВ та/або ФСП. І питома вага таких підприємств буде значно перевищувати 9,8 %.

Концепція не враховує специфіку окремих секторів сільського господарства (рослинництва та тваринництва), які мають різну прибутковість, різні виробничі потужності (для рослинництва – це угіддя, для тваринництва – це виробничі цехи), та потребують застосування різних критеріїв.

4. Реформування зарплатних податків

4.1. ЄСВ:

Пропонується зниження ставки ЄСВ: з мінімальної заробітної плати – 37% (41%), з суми перевищення, відповідно, – 19% (15%).

Приклад наведений в Концепції:

Показник	Діючий порядок	Модель 1	Модель 2
Нарахована зарплата	3650 грн	3650 грн	3650 грн
Загальна сума ЄСВ + ПДФО	2126 грн	1571 грн	1523 грн
Податкове навантаження на зарплату (ПДФО + ЄСВ)	58%	43%	42%

З прикладу Кабміну видно, що зниження хоча і відбувається але залишається вищим за європейські (див. таблицю на стор. 9 Концепції).

Середньозважена ставка ЄСВ при збільшенні зарплати буде складати:

Зарплата	1 218 грн.	3 000 грн.	5 000 грн.	10 000 грн.	12 180 грн.
Модель1	37 %	26,31 %	23,38 %	21,19 %	20,80 %
Модель2	41 %	25,56 %	21,33 %	18,17 %	17,60 %

4.2. ПДФО:

Концепцією запропоновано 6 моделей, які встановлюють прогресивну шкалу оподаткування, що є простим зростання фіскального тиску на фізичних осіб.

Наслідками запровадження реформування зарплатних податків будуть:

- Навантаження на приватних підприємців з ЄСВ збільшиться з 34,7 % до 37 % (за моделлю 1) або до 41 % (за другою моделлю), з ПДФО - з 15 - 17 %% до 25 %. Збільшення ставки ПДФО для високих рівнів (понад 10 мінімальних зарплат) доходів громадян повністю нівелює зменшення ставок по ЄСВ;
- Працівники підприємств, оформлені приватними підприємцями на єдиному податку, не будуть зацікавлені в легалізації;
- При низькому рівні заробітної плати (оплата праці низькокваліфікованих працівників) податкове навантаження збільшується;
- Разом з ПДФО та ЄСВ, що утримується з фізичної особи, загальне податкове навантаження на заробітну плату буде все одно наближатися або перевищувати 40 % та буде одним з найвищих в порівнянні з європейськими країнами;
- Запропоновані Концепцією моделі зменшать податкове навантаження виключно для тих роботодавців, які сплачують всю заробітну плату легально. При цьому ті роботодавці, які виплачують нелегальну заробітну плату, не будуть мати додаткові стимули для її легалізації. На таких роботодавців очікує посилення фінансової та кримінальної відповідальності, що є свідченням посилення адміністративного тиску замість застосування економічних стимулів для детінізації економіки;
- Запровадження прогресивної шкали не мотивує збільшувати зарплати та ускладнює адміністрування податку, та є популізмом.

4.3. Оподаткування пасивних доходів:

Концепцією пропонується збільшити ставку ПДФО на доходи фізичних осіб у вигляді дивідендів з 5 % до 15 %.

При цьому Уряд розраховує отримати додатково 1,5 млрд. грн.

Ці прогнози навряд чи справдяться з огляду на те, що збільшення ставок змусить багатьох інвесторів відмовитись від розподілу прибутків юридичних осіб та виплати дивідендів.

Враховуючи, що виплата дивідендів відбувається з суми прибутку, що залишилася після оподаткування, застосування уніфікованих ставок до доходів у вигляді дивідендів поставить інвесторів (в першу чергу внутрішніх) у вкрай невигідне становище в порівнянні з іншими громадянами, які отримують доходи у вигляді заробітної плати, оскільки заробітна плата не оподатковується, на відмінність від дивідендів, податком на прибуток підприємств.

5. Адміністрування податків

Вказаний в Концепції ефект – «зменшення часу на подання звітності» складає враження, що основною метою цих змін є покращення показника «Doing Business», а не зменшення витрат на адміністрування податків.

Пропонується перевести основні податки на квартальний звітний період. Такі зміни призведуть до затримки в отриманні експортерами бюджетного відшкодування ПДВ до 4 місяців, а відмова від річної звітності з податку на прибуток збільшить час на декларування цього податку та унеможливить перехід на декларування виходячи з показників фінансової звітності, що суперечить іншим положенням Концепції.

6. Створення служби фінансових розслідувань

Концепція пропонує лише об’єднання функцій в одній структурі - Службі фінансових розслідувань.

Без проведення реальних реформ у сфері взаємовідносин між правоохоронними органами та бізнесом, без встановлення персональної відповідальності посадових осіб служби розслідувань за свої незаконні дії або бездіяльність, концентрація всіх функцій досудового розслідування та оперативної діяльності в одних руках перетворить цю службу в потужний механізм тиску на бізнес та громадян, абсолютно непідконтрольний суспільству.

Негативні моменти в процесі розробки Концепції:

1. Розробка Концепції відбувалась поза межами робочих груп при Міністерстві економ розвитку та Міністерства фінансів України.

2. З п’яти місяців роботи Уряду окрім фіскальних законів на один закон, який був би направлений на поліпшення умов ведення бізнесу, прийнятий не був.
3. Враховуючи, що ВРУ готується до процедури розпуску, внаслідок чого кількість засідань є дуже обмеженою, шансів прийняття та впровадження пакету реформ або його окремих частин найближчим часом не має.
4. Негативна практика прийняття актів законодавства у сфері оподаткування останнім часом свідчить про відсутність діалогу влади та бізнесу, про порушення всіх необхідних процедур прийняття законопроектів, про нівелювання думки бізнесу та громадськості, про низьку якість таких законів, впровадження яких викликає значні проблеми для бізнесу та громадян. З огляду на це, розраховувати на якісну розробку відповідних законодавчих актів при реалізації урядової Концепції не доводиться.
5. Концепція не пропонує системних змін та викликає сумніви щодо її ефективності.

Таким чином, Концепція реформування податкової системи не призведе до суттєвого полегшення умов ведення бізнесу та економічного зростання, а з урахуванням небажання розробляти реформи за участю громадськості, непрозорості процедур прийняття законопроектів, відсутності якості при їх розробці, реалізація Концепції, навпаки, може призвести до посилення тиску на суб’єктів господарювання та негативно вплинути на подальший розвиток бізнесу та національної економіки.